

lerde çeşitli törenler yapıldı. Bu törenler bazan günlerce sürerdi. İlk defa Fâtımiler zamanında Kahire'de başlayan mevlid kutlamaları Begteginliler'in son hükümdarı Kökböri tarafından eğlenceli bir merasim ve anma töreni şeklinde düzenlenmiş, daha sonra bu uygulama diğer İslâm ülkelerinde âdet haline gelmiştir (bk. MEVLİD). XIV. yüzyılda Delhi Sultanlığı'nın merkezi olan Delhi'de "mevâsim" kelimesi iki dinî bayramda, mevlidinde ve sultanlığın kurucusu Kutbüddin Aybeg'in ölüm yıl dönümünde düzenlenen törenleri ifade ediyordu (a.g.e., II, 597). Osmanlılar miras aldıkları bayram ve şenlikleri zenginleştirerek sürdürmüşlerdir (bk. BAYRAM).

"Yılın iklim şartları açısından belli bir dönemi" anlamını da taşıyan mevsim kelimesi, Lübnan'da ipek böceği yetiştirme sezonunu ifade ederken bir yandan da Güney Asya kıyılarıyla Hint denizinde yazın ve kışın birbirine ters yönlerde esen geniş alanlı rüzgârlara verilen "muson" adının aslını oluşturmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-'Arab, "vsm" md.; *Müsned*, I, 39, 55, 68, 206; III, 322, 339; Dârimî, "Menâsik", 21, 71; Buhârî, "Hac", 150, "Tefsîr", 2/34, "Büyü", 1, "Menâkıbü'l-enşâr", 46, 51; Ebû Dâvûd, "Menâsik", 36; Halife b. Hayyât, *et-Târîh* (Zekkâr), s. 232, 242, 248, 253, 262, 285, 292, 329, 335, 353, 360, 365, 381; Taberî, *Câmi'u'l-beyân* (nşr. Sıdkî Cemîl el-Attâr), Beyrut 1415/1995, II, 386-389; III, 47-48; X, 23, 79, 82, 168-169; XI, 178; XVII, 194; a.mlf., *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 137, 264, 350-351, 353; III, 123, 204, 386; IV, 144, 342; VII, 374; VIII, 199; IX, 196, 206, 208-209, 221, 234; X, 136; Makdisî, *Ah-senü'l-tekâsım*, s. 183; Ebû Ali el-Merzûkî, *el-Ezmine ve'l-emkine* (nşr. Halîl Mansûr), Beyrut 1996, s. 382-388; Nâsir-ı Hüsrev, *Sefername* (trc. Yahyâ el-Haşşâb), Beyrut 1983, s. 102, 121, 135; İbn Cübeyr, *er-Rihle*, Beyrut, ts. (Dârü's-şarki'l-Arabî), s. 92-124; İbn Hallikân, *Vefeyât*, I, 172, 236; III, 63; IV, 117-119; İbn Battûta, *er-Rihle* (nşr. Ali el-Muntasır el-Kettânî), Beyrut 1405/1985, I, 96, 169, 225-235; II, 597; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 59, 136-137, 143, 202; XIII, 139, 147, 224; Kalkaşendî, *Şubhu'l-a'sâ* (Şemseddin), II, 192, 444 vd.; IV, 281; VIII, 318; IX, 48; İbn Tağrıberdî, *en-Nücûmü'z-zâhire*, II, 68, 232; VI, 92; X, 97; XI, 381; M. Manazir Ahsan, *Social Life under the Abbasids*, London 1979, s. 275-296; Gülay Ögün Bezer, *Begteginliler (Er-bil'de Bir Türk Beyliği)*, İstanbul 2000, s. 129-130; A. J. Wensinck, "Mevsim", *İA*, VIII, 176; a.mlf. - [C. E. Bosworth], "Mawsim", *EI*² (İng.), VI, 903.

MUSTAFA SABRİ KÜÇÜKAŞÇI

MEVSUA

(bk. ANSİKLOPEDİ).

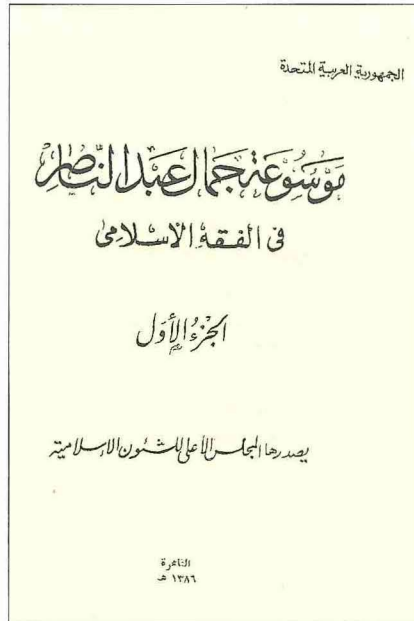
MEVSUATÜ'L-FIKHİ'L-İSLÂMÎ

(موسوعة الفقه الإسلامي)

Mısır Vakıflar Bakanlığı'na bağlı
İslâmî İşler Yüksek Meclisi tarafından
yayınlanan fıkıh ansiklopedisi.

Milletlerarası Mukayeseli Hukuk Akademisi Doğu Hukuku Şubesi tarafından fıkıh araştırmalarıyla ilgili olarak 1951 yılında Paris'te toplanan kongrede bir fıkıh ansiklopedisi hazırlanması teklif edilmişti. 1955'te Şam'da kurulan İslâm Hukuku Fakültesi bu düşüncüyü gerçekleştirmek amacıyla bir komisyon oluşturdu. Komisyonun çalışmaları sürerken 3 Mayıs 1956 tarihinde İslâm Hukuku Fakültesi tarafından bir fıkıh ansiklopedisi yayımlanmasını öngören kararnâme yürürlüğe girdi. 1958'de Suriye ve Mısır'ın birleşmesinden sonra ansiklopedi yetkilileriyle dönemin Mısır Vakıflar bakanı Ahmed Abdullah Tuayme (Taîme) ve yardımcıları arasında yapılan görüşmelerin ardından 18 Ocak 1961'de İslâmî İşler Yüksek Meclisi'ne bağlı olarak Suriye ve Mısırlı üyelerden oluşan bir komisyon kuruldu. Ansiklopedinin ismi *Mevsû'atü Cemâl 'Abdinnâşır fi'l-fıkhî'l-İslâmî* şeklinde belirlendi. 23 Temmuz 1961'de her iki ülkenin fıkıh uzmanlarının yaptığı araştırmaların bazıları örnek fasikül halinde yayımlandı.

Mevsû'atü'l-fıkhî'l-İslâmî nin I. cildinin kapağı

Mısır ve Suriye'nin Eylül 1961'de birbirinden ayrılmasının ardından ortak üyelerden meydana gelen komisyonun toplanamaması sebebiyle Mısır Vakıflar Bakanlığı tarafından yeni bir komisyon kurularak çalışmalar sürdürüldü. İlk cildi 1966 yılında Kahire'de yayımlanan ansiklopedinin adı 1974'te çıkan XI. ciltten itibaren *Mevsû'atü'l-fıkhî'l-İslâmî* olarak değiştirildi. 2001'de neşredilen XXVII. cildi "İn-tihâr" maddesi tamamlanmadan sona ermektedir.

Ansiklopedinin ilk cildinin başında fıkıhın tanımı, kaynakları, teşrî, ictihad, fıkıh mezhepleri, fıkıhın bölümleri, fıkıhın tedvin ve ansiklopedinin hazırlık süreciyle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Kaynaklar dipnotlarda zikredilmekte, her cildin sonunda madde fihristi yer almaktadır. *Mevsû'atü'l-fıkhî'l-İslâmî* de dört büyük Sünnî fıkıh mezhebinin yanında Zâhiriyye, Zeydiyye, İbâziyye ve İmâmiyye mezheplerinin görüşleri de zikredilmekle birlikte herhangi bir mezhebin görüşü tercih edilmemektedir. Alfabetik olarak düzenlenen maddelerde ayrıntılı hükümlere yer verildiği, zaman zaman her mezhebin önde gelen fakihlerine ait görüşlerin müstakil başlıklar altında yazıldığı görülmektedir.

M. KÂMİL YAŞAROĞLU

el-MEVSUATÜ'L-FIKHİYYE

(الموسوعة الفقهية)

Küveyt Vakıflar
ve Din İşleri Bakanlığı tarafından
yayınlanan fıkıh ansiklopedisi.

Özellikle Mısır'da çıkarılmakta olan fıkıh ansiklopedisinin yayımının aksamaması ve projenin tamamlanamaması üzerine 1967'de Küveyt Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı benzer bir çalışmayı başlatma kararı aldı. 1967-1971 yılları arasındaki hazırlık döneminde planlama çalışmaları yapılarak Hanbelî fıkıh âlimi İbn Kudâme'nin *el-Muğnî* adlı kitabından yararlanmak suretiyle bir fıkıh sözlüğü hazırlandı. Bu dönemde farklı konularda kaleme alınan elli metinden üç, ilmî çevrelerin görüşlerini almak amacıyla örnek fasiküller şeklinde yayımlandı. 1971-1975 yıllarında çalışmalara ara verildi. 1975'te başlayan yeni dönemin ilk iki yılında hazırlık çalışmaları sürdürüldü. Projenin geçmiş, gelinen nokta ve karşılaşılan ihtiyaçlar hakkında hazırlanan ayrıntılı rapor üzerine çalışmanın yeniden başlatılmasına karar verildi. Bu kararı takiben